

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
ATLIEKŲ TVARKYMO
Į S T A T Y M A S**

1998 m. birželio 16 d. Nr. VIII-787
Vilnius

**PIRMASIS SKIRSNIS
BENDROSIOS NUOSTATOS**

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

1. Šis įstatymas nustato bendruosius atliekų prevencijos, apskaitos, surinkimo, rūšiavimo, saugojimo, vežimo, naudojimo, šalinimo reikalavimus, kad būtų išvengta jų neigiamo poveikio aplinkai ir žmonių sveikatai. Įstatymas nustato valstybės valdymo institucijų ir kitų juridinių bei fizinių asmenų funkcijas tvarkant atliekas.

2. Šis įstatymas nereglamentuoja išmetimų į orą, nuotekų į vandenį ir radioaktyvių atliekų tvarkymo, taip pat kritusių gyvulių ir žemės ūkio atliekų (srutų bei kitų natūralių, nepavojingų, naudojamų žemės ūkyje medžiagų).

2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. **Atliekos** – įvairios medžiagos ar daiktai, kuriuos atliekų turėtojas pašalina, nori pašalinti arba privalo pašalinti ir kurie priklauso atliekų kategorijai pagal šio įstatymo 8 straipsnio 2 dalyje numatytą atliekų klasifikatorių.

2. **Pavojingos atliekos** – atliekos, įrašytos pagal šio įstatymo 8 straipsnio 2 dalies reikalavimus į parengtą pavojingų atliekų sąrašą bei pasižyminčios viena ar keliomis atliekų klasifikatoriuje apibrėžtomis pavojingomis savybėmis, kurias sąlygoja jų prigimtis arba jose esantys komponentai.

3. **Komunalinės atliekos** – buitinės ir komercinės, pramoninės, institucijų bei kitokios prigimtios atliekos, kurios savo pobūdžiu ir sudėtimi yra panašios į buitines atliekas.

4. **Antrinės žaliavos** – naudoti tinkamos atliekos.

5. **Atliekų klasifikatorius** – dokumentas, apibrėžiantis atliekų grupes, atliekų prigimtios kodus, pavojingumo charakteristikas, pagrindinius komponentus (sąlygojančius atliekų pavojingumą), atliekų šalinimo ir naudojimo būdus bei jų gabenimo kodus.

6. **Atliekų gamintojas** – juridinis ar fizinis asmuo, kurio ūkinėje veikloje susidaro atliekų.

7. **Atliekų turėtojas** – atliekų gamintojas arba juridinis ar fizinis asmuo, kuris turi atliekų.

8. **Atliekų tvarkytojas** – juridinis ar fizinis asmuo, kuris pagal nustatytus reikalavimus tvarko atliekas, taip, kaip nustatyta šio įstatymo ar kitų teisės aktų.

9. **Atliekų susidarymo vieta** – teritorija, kurioje dėl ūkinės ar kitos veiklos susidaro atliekų.

10. **Atliekų tvarkymas** – atliekų prevencijos, apskaitos, deklaravimo, surinkimo, rūšiavimo, ženklinimo, gabenimo, saugojimo, naudojimo bei šalinimo veikla.

11. **Atliekų naudojimas** – atliekose esančių medžiagų naudingų savybių atkūrimas ir naudojimas šio įstatymo 8 straipsnio 2 dalyje numatyta klasifikatoriuje nurodytu būdu, turint tikslą gauti vartojamąją vertę turinčius gaminius arba energiją.

12. **Atliekų šalinimas** – atliekų tvarkymo būdas pagal šio įstatymo 8 straipsnio 2 dalyje numatytą klasifikatorių.

13. **Atliekų vežimas** – atliekų gabenimas į jų tvarkymo vietą.

14. **Atliekų vežėjas** – juridinis ar fizinis asmuo, kuris nustatyta tvarka priima atliekas iš jų turėtojo, jas gabena bei perduoda atliekų naudotojui ar šalintojui.

15. **Atliekų sąvartynas (saugykla)** – atliekų šalinimo vieta, kur atliekos pilamos ant žemės ar užkasamos po žeme. Čia įskaitomos vidaus atliekų šalinimo vietos (t. y. atliekų sąvartynai, į kuriuos atliekų gamintojas susidariusias atliekas šalina jų gamybos vietoje), bet neįskaitomos

vietos, kur atliekos kraunamos tam, kad jas būtų galima paruošti pervežti į kitas vietas, kuriose jos bus naudojamos ar šalinamos, bei vietas, kur atliekos saugomos laikinai (ne ilgiau kaip vienerius metus), iki bus panaudotos ar pašalintos.

ANTRASIS SKIRSNIS ATLIEKŲ TVARKYMO PRIORITETAİ

3 straipsnis. Atliekų tvarkymo prioritetai

Įmonės, kurių ūkinėje-komercinėje veikloje susidaro atliekų bei kurios naudoja, šalina ar kitaip tvarko atliekas, turi imtis visų galimų ir ekonomiškai pateisinamų priemonių jų kiekiui bei kenksmingam poveikiui žmonių sveikatai ir aplinkai mažinti. Šios įmonės privalo laikytis šių prioritetų:

- 1) naudoti visas realų pritaikymo pagrindą turinčias prevencijos priemones atliekų susidarymui mažinti;
- 2) mažinti susidarančių bei į sąvartynus patenkančių atliekų kiekį ir jų kenksmingumą – kurti ir diegti mažaatliekes technologijas, taupyti gamtos išteklius, gaminti ir leisti į rinką gaminius, kuriuos būtų galima ilgai ar kartotinai naudoti, o pasibaigus jų naudojimo ciklui ir virtus atliekomis, šias atliekas sunaudoti ir taip sumažinti atliekų kiekį ir pavojų aplinkai bei žmonių sveikatai;
- 3) sunaudoti susidariusias atliekas ir gauti iš jų vartojamąją vertę turinčius gaminius arba antrines žaliavas, tinkančias tokiems gaminiams gaminti;
- 4) naudoti atliekas energijai gauti;
- 5) saugiai šalinti susidariusias atliekas į sąvartynus bei kitas specialiai tam skirtas vietas, kad jos nei šiuo metu, nei ateityje nekeltų pavojaus aplinkai ir žmonių sveikatai.

TREČIASIS SKIRSNIS ATLIEKŲ TVARKYMAS

4 straipsnis. Atliekų tvarkymo organizavimas

1. Atliekų turėtojas šio įstatymo bei kitų teisės aktų nustatyta tvarka turi tvarkyti atliekas pats arba perduoti jas atliekų tvarkytojui.
2. Įmonės, kurių ūkinėje-komercinėje veikloje susidaro atliekų, privalo jas rūšiuoti Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka.
3. Komunalinių atliekų tvarkymą, įskaitant jų surinkimą iš gyventojų, organizuoja savivaldybės.
4. Medžiagų ir gaminių (tarp jų taros ir pakuočių), kurie gali būti gaminami, importuojami ir pateikiami į rinką tik atitinkamai paženklininti, kad juos, po naudojimo tapusius atliekomis, būtų galima lengvai atskirti ir rūšiuoti, sąrašą sudaro ir ženklinimo tvarką nustato Aplinkos ministerija kartu su Ūkio ministerija.
5. Atliekas surenkančios, rūšiuojančios, gabenančios, saugančios, naudojančios bei šalinančios įmonės turi registruotis Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka.
6. Pavojingas atliekas tvarkančios įmonės privalo gauti licenciją.
7. Atliekos gabenamos tranzitu, išvežamos arba įvežamos pagal Lietuvos Respublikos įstatymus bei ratifikuotas Lietuvos Respublikos tarptautines sutartis.
8. Valstybinės reikšmės atliekų tvarkymo objektai steigiami Vyriausybės nustatyta tvarka.

5 straipsnis. Gamtos išteklių taupymo ir atliekų mažinimo planai

1. Atliekos turi būti tvarkomos taip, kad nekeltų pavojaus aplinkai ir žmonių sveikatai.
2. Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka įmonės, kurių ūkinėje-komercinėje veikloje susidaro atliekų, turi rengti ir įgyvendinti gamtos išteklių taupymo ir atliekų mažinimo planus.
3. Gamtos išteklių taupymo ir atliekų mažinimo planai nustatyta tvarka turi būti pateikiami visuomenei viešai susipažinti.

4. Gamtos išteklių taupymo ir atliekų mažinimo planai persvarstomi ir koreguojami, jeigu pasikeičia gamybos technologija ar mastas, išskyrus pačiame plane numatytus pasikeitimus, tačiau ne rečiau kaip kas penkeri metai.

6 straipsnis. Gamtos išteklių naudojimo leidimai

1. Įmonės, kurių ūkinėje-komercinėje veikloje susidaro atliekų ir kurios jas naudoja ar šalina, turi gauti gamtos išteklių naudojimo leidimus Aplinkos ministerijos nustatyta tvarka.

2. Įmonės, turinčios gamtos išteklių naudojimo leidimus naudoti ar šalinti atliekas, savo veiklą gali nutraukti tik pagal šio įstatymo 15 straipsnyje įmonei nustatytus atliekų naudojimo ar šalinimo reikalavimus.

7 straipsnis. Medžiagų ir gaminių gamybos, importo, prekybos ir naudojimo reglamentavimas

Reguliuodama atliekų tvarkymą, Vyriausybė gali reglamentuoti medžiagų ir gaminių, tarp jų taros ir pakuočių, gamybą, importą, prekybą ir naudojimą.

8 straipsnis. Atliekų apskaitos tvarka

1. Įmonės, kurių ūkinėje-komercinėje veikloje susidaro atliekų, ir atliekų tvarkytojai apskaitą vykdo Aplinkos ministerijos nustatyta tvarka.

2. Atliekų klasifikatorių ir atliekų sąrašus, parengtus vadovaujantis Europos Sąjungos direktyvų nuostatomis, rengia ir tvirtina Aplinkos ministerija.

9 straipsnis. Ataskaitos apie atliekų tvarkymą

1. Įmonės, kurių ūkinėje-komercinėje veikloje susidaro atliekų, ir atliekų tvarkytojai teikia ataskaitas apie atliekų susidarymą ir tvarkymą Aplinkos ministerijos nustatyta tvarka.

2. Ataskaitų formą, jų pateikimo tvarką nustato Aplinkos ministerija.

10 straipsnis. Atliekų saugojimas

1. Vyriausybės įgaliotų institucijų nustatyta tvarka atliekos turi būti saugomos taip, kad nedarytų neigiamo poveikio aplinkai ir žmonių sveikatai.

2. Pavojaingas atliekas jų susidarymo vietoje laikinai saugoti galima ne ilgiau kaip tris mėnesius nuo jų atsiradimo. Jeigu atliekų gamintojas saugo pavojingas atliekas jų susidarymo vietoje ilgiau kaip tris mėnesius, jis turi laikytis šio įstatymo nustatytų reikalavimų.

3. Komunalines atliekas jų susidarymo vietoje laikinai saugoti galima ne ilgiau kaip vienerius metus. Jei atliekų gamintojas saugo komunalines atliekas jų susidarymo vietoje ilgiau kaip vienerius metus, jis turi laikytis šio įstatymo nustatytų reikalavimų.

11 straipsnis. Atliekų tvarkymo dokumentų saugojimas

Su atliekų tvarkymu susiję dokumentai turi būti saugomi Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka.

12 straipsnis. Reikalavimai atliekų vežėjui

Jei vežėjas perimtas atliekas saugo, perkrauna, perpakuoja, sandėliuoja ar kitaip pertvarko, jis privalo laikytis šio įstatymo antrajame–ketvirtajame skirsniuose nustatytų reikalavimų.

13 straipsnis. Atliekų priėmimas pervežti

Atliekų vežėjas priima pervežti atliekas pagal šio įstatymo ir kitų teisės aktų nustatytus reikalavimus.

14 straipsnis. Atliekas naudojančios ar šalinančios įmonės techninis reglamentas

Atliekas naudojanti ar šalinanti įmonė turi turėti atliekų naudojimo ar šalinimo techninį reglamentą, kuris smulkiai apibrėžtų visas atliekų priėmimo, laikymo, naudojimo, šalinimo, monitoringo ir kontrolės operacijas, užtikrinančias aplinkos ir žmonių sveikatos apsaugą.

15 straipsnis. Atliekų naudojimo ar šalinimo įmonės veiklos nutraukimas

1. Atliekų naudojimo ar šalinimo įmonės veikla nutraukiama taip, kad veiklos nutraukimas nesukeltų neigiamo poveikio aplinkai ir žmonių sveikatai.

2. Atliekų naudojimo ar šalinimo įmonė turi turėti Ūkio ministerijos patvirtintą veiklos nutraukimo planą. Šiame plane turi būti numatytas didžiausias leidžiamas naudoti ar šalinti atliekų kiekis, įmonės uždarymo bei galutinio sutvarkymo priemonės ir išlaidos, po šios įmonės uždarymo reikalinga priežiūra, jos trukmė ir išlaidos, taip pat lėšų kaupimo sistema.

KETVIRTASIS SKIRSNIS PAVOJINGŲ ATLIEKŲ TVARKYMO YPATUMAI

16 straipsnis. Pavojingų atliekų tvarkymo licencijavimas

1. Įmonės, kurios surenka, veža, saugo, šalina ir naudoja pavojingas atliekas, turi gauti licenciją Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka.

2. Licencijoje turi būti nurodytos pavojingų atliekų rūšys, kurias licencijos turėtojas gali tvarkyti.

17 straipsnis. Pavojingų atliekų identifikavimas

Pavojingų atliekų gamintojas privalo identifikuoti turimas pavojingas atliekas, nustatyti jų sudėtį ir deklaruoti apie kiekvienos rūšies pavojingų atliekų susidarymą Aplinkos ministerijai. Pavojingų atliekų identifikavimo ir deklaravimo tvarką nustato Aplinkos ministerija.

18 straipsnis. Reikalavimas nemaišyti pavojingų atliekų

1. Pavojingų atliekų, jų susidarymo, surinkimo, rūšiavimo, saugojimo, vežimo, naudojimo, šalinimo metu negalima skiesti ir maišyti su kitomis atliekomis ar medžiagomis.

2. Pavojingas atliekas galima maišyti su kitomis atliekomis ar medžiagomis tik pavojingų atliekų naudojimo ar šalinimo įmonėje, jei to reikalauja pavojingų atliekų šalinimo techninis reglamentas, parengtas pagal šio įstatymo 14 straipsnio reikalavimus.

19 straipsnis. Pavojingų atliekų pakavimas ir ženklinimas

Saugomos arba vežamos pavojingos atliekos turi būti pakuotos ir paženklintos. Pavojingų atliekų pakavimo ir ženklinimo tvarką nustato Aplinkos ministerija.

20 straipsnis. Pavojingų atliekų perdavimo ir vežimo įforminimo tvarka

1. Perduodant tvarkyti ar vežti pavojingas atliekas, privaloma turėti pavojingų atliekų specialios formos lydraštį. Pavojingų atliekų lydraščio formą, jo pildymo ir naudojimo tvarką nustato Vyriausybės įgaliota institucija.

2. Atliekų turėtojas gali perduoti pavojingas atliekas vežti tik tokiam vežėjui, kuris turi licenciją pavojingoms atliekoms vežti.

3. Pavojingas atliekas tvarkanti įmonė gali priimti atliekas tik iš vežėjo, kuris turi licenciją pavojingoms atliekoms vežti.

21 straipsnis. Pavojingų atliekų naudojimo ar šalinimo darbo žurnalas

Pavojingų atliekų priėmimo, saugojimo, naudojimo, šalinimo etapai, gabenimas bei tiksli jų buvimo vieta įmonėje turi būti registruojami darbo žurnale. Darbo žurnalo formą ir pildymo tvarką nustato Aplinkos ministerija.

22 straipsnis. Pavojingų atliekų vežimo tvarka

1. Pavojingos atliekos vežamos pagal pavojingų krovinių vežimo reikalavimus.
2. Pavojingas atliekas vežėjas priima vežti tik tinkamai supakuotas ir paženklintas.

23 straipsnis. Pavojingų atliekų tranzito, išvežimo ar įvežimo apskaita

Pavojingų atliekų tranzito, išvežimo ar įvežimo apskaitą atlieka Muitinės departamentas prie Finansų ministerijos.

24 straipsnis. Avarijų prevencija, likvidavimas, tyrimas

1. Juridiniai ir fiziniai asmenys, kurie gamina, surenka, rūšiuoja, veža, šalina, naudoja ar kitaip tvarko pavojingas atliekas, nustatyta tvarka avarijų likvidavimo planus derina su aplinkos apsaugos, priešgaisrinės apsaugos, civilinės saugos, sveikatos apsaugos tarnybomis. Šiuose planuose turi būti numatyti įmonės darbuotojų veiksmai galimos avarijos metu, kad nekiltų arba būtų mažesnis pavojus aplinkai ar žmonių sveikatai.

2. Įvykus avarijai arba išsipykus pavojingoms atliekoms ar jų pavojingiesiems komponentams, galintiems sukelti pavojų aplinkai ar žmonių sveikatai, avarija nedelsiant turi būti likviduojama pagal avarijų likvidavimo planą ir nustatomos avarijos priežastys. Avarijų likvidavimo planai sudaromi Vyriausybės nustatyta tvarka.

25 straipsnis. Dokumentų apie pavojingas atliekas tvarkymas

Dokumentus, susijusius su pavojingų atliekų susidarymu ir tvarkymu, atliekų turėtojai, tvarkytojai ir Muitinės departamentas prie Finansų ministerijos privalo saugoti neterminuotai.

PENKTASIS SKIRSNIS ATLIEKŲ TVARKYMO VALDYMAS

26 straipsnis. Aplinkos ministerijos funkcijos

Aplinkos ministerija organizuoja atliekų tvarkymą reglamentuojančių teisės aktų rengimą ir prižiūri, kaip vykdomi nustatyti reikalavimai, rengia atliekų tvarkymo objektų įrengimo ir priežiūros norminius dokumentus ir kontroliuoja jų įgyvendinimą, atlieka kitas šio ir kitų įstatymų nustatytas funkcijas.

27 straipsnis. Sveikatos apsaugos ministerijos funkcijos

Sveikatos apsaugos ministerija atlieka pavojingų atliekų poveikio žmogaus ir visuomenės sveikatai ekspertizę ir reglamentuoja medicininių atliekų tvarkymą.

28 straipsnis. Ūkio ministerijos funkcijos

Ūkio ministerija rengia ir įgyvendina Valstybinę atliekų tvarkymo programą, skatinančią atliekų prevenciją, jų naudojimą, rinkos iš antrinių žaliavų pagamintiems produktams kūrimą, saugų atliekų šalinimą, atliekų tvarkymo sistemos sukūrimą, organizuoja pavojingų atliekų tvarkymą, teikia pasiūlymus Vyriausybei dėl ekonominių ir kitų priemonių taikymo.

29 straipsnis. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos funkcijos

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija nustato darbų saugos reikalavimus atliekų šalinimo ir naudojimo įmonėse, organizuoja šių darbų saugą reglamentuojančių norminių aktų rengimą, kurių vykdymą kontroliuoja Valstybinė darbo inspekcija.

30 straipsnis. Apskričių viršininkų administracijų funkcijos

1. Apskričių viršininkai, apskričių taryboms pritarus, savo teritorijose koordinuoja antrinių žaliavų surinkimą, komunalinių atliekų tvarkymą, skiria žemės sklypus komunalinėms atliekoms.

2. Apskričių viršininkų administracijos gali teikti pasiūlymus Vyriausybei, skiriant žemės sklypus pavojingoms atliekoms tvarkyti.

31 straipsnis. Savivaldybių funkcijos

1. Savivaldybės pagal savo kompetenciją rengia, leidžia ir įgyvendina atliekų tvarkymą reglamentuojančius teisės aktus ir kontroliuoja jų vykdymą savo teritorijose.
2. Savivaldybės organizuoja savo teritorijose atliekų tvarkymą, sąvartynų įrengimą, naudojimą, rekultivavimą ir monitoringą, antrinių žaliavų surinkimą, rengia ir įgyvendina susidarančių atliekų tvarkymo programas, parenka žemės sklypus komunalinėms atliekoms tvarkyti, kaupia lėšas šiems darbams atlikti.
3. Savivaldybės nustato komunalinių atliekų tvarkymo tarifus.

ŠEŠTASIS SKIRSNIS ATLIEKŲ TVARKYMO EKONOMINĖS IR FINANSINĖS PRIEMONĖS

32 straipsnis. Atliekų tvarkymo ekonominės priemonės

1. Atliekų tvarkymo išlaidas pagal principą „teršėjas moka“ turi apmokėti atliekų turėtojas arba medžiagų ir gaminių, tarp jų taros ir pakuotės, dėl kurių naudojimo susidaro atliekos, gamintojas ar importuotojas.
2. Turint tikslą skatinti atliekų prevenciją ir kaupti lėšas atliekoms tvarkyti, Lietuvos Respublikos įstatymai nustato mokesčius už medžiagas ir gaminius, tarp jų tarą ir pakuotę, dėl kurių naudojimo susidaro atliekos.

33 straipsnis. Atliekų tvarkymo finansavimo šaltiniai

Atliekų tvarkymo finansavimo šaltiniai:

- 1) Valstybinis atliekų tvarkymo fondas;
- 2) valstybės biudžetas ir savivaldybių biudžetai;
- 3) Valstybinis gamtos apsaugos fondas;
- 4) savivaldybių gamtos apsaugos fondai;
- 5) Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondas;
- 6) 20% Smulkaus ir vidutinio verslo rėmimo fondo lėšų, skirtų atliekų antrinio panaudojimo verslui kredituoti;
- 7) užsienio šalių, tarptautinių organizacijų ir finansinių institucijų bei Lietuvos Respublikos juridinių ir fizinių asmenų tiksliniai įnašai.

34 straipsnis. Valstybinis atliekų tvarkymo fondas

1. Atliekų tvarkymo finansavimo galimybėms padidinti sudaromas Valstybinis atliekų tvarkymo fondas.
2. Valstybinį atliekų tvarkymo fondą sudaro:
 - 1) Mokesčių už aplinkos teršimą įstatyme numatyta mokėjimų už medžiagas ir gaminius, tarp jų tarą ir pakuotę, dėl kurių naudojimo susidaro atliekos, dalis;
 - 2) užsienio šalių, tarptautinių organizacijų ir finansinių institucijų bei Lietuvos Respublikos juridinių ir fizinių asmenų tiksliniai įnašai;
 - 3) kiti finansavimo šaltiniai.
3. Valstybinio atliekų tvarkymo fondo lėšos naudojamos atliekų tvarkymo sistemos įgyvendinimo išlaidoms finansuoti Valstybinio atliekų tvarkymo fondo įstatymo nustatyta tvarka.

35 straipsnis. Pavojingų atliekų tvarkymo garantas

Licencija pavojingoms atliekoms tvarkyti juridiniams ir fiziniams asmenims išduodama pateikus Vyriausybės, savivaldybių, draudimo kompanijos arba banko garantą sumai, kuri ne mažesnė už lėšas, apskaičiuotas pagal šio įstatymo 15 straipsnio reikalavimus.

SEPTINTASIS SKIRSNIS TEISINĖ ATSAKOMYBĖ

36 straipsnis. Teisinė atsakomybė

1. Juridiniai ir fiziniai asmenys, pažeidę šio įstatymo reikalavimus, atsako įstatymų nustatyta tvarka.

2. Šio straipsnio 1 dalyje numatytos atsakomybės taikymas neatima teisės nustatyta tvarka sustabdyti atliekų tvarkymo veiklą.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

RESPUBLIKOS PREZIDENTAS

VALDAS ADAMKUS
